

PRACTICA ADOPTIEI ÎN COMUNITĂȚILE (NEO)PROTESTANTE DIN ROMÂNIA

LIVIU MIHĂILEANU*,
EMANUEL ADRIAN SÂRBU**

ABSTRACT

THE PRACTICE OF ADOPTION IN (NEO)PROTESTANT COMMUNITIES IN ROMANIA

Intervention through family placement and foster care as a transitional measure prove to be preferable to any form of institutionalization. In case of children who cannot be reintegrated into their biological family, adoption proves to be the best reparative solution, considering the physical and psycho-emotional health of children in the protection system.

In this context, the study, conducted in Evangelical Protestant (also called (neo)Protestant) communities in Romania, shows a similar culture when compared with the motivations of the general population in Romania (Buzducea, Lazăr, 2011). However, when community leaders have been teaching about the biblical perspectives on adoption, we noticed a growing interest in its practical aspects among regular community members. About half of the communities we analyzed are already involved in activities related to abandoned children (visits to orphanages and foster homes, temporary accommodation of children during the holidays or other activities), and some of them developed social services in this area (family-type homes, social apartments or day-care centers). The chances that families involved in providing these services would decide to foster or adopt a child increase to 50 % (foster) and, respectively, to 65.5 % (adopt). Significant percentages of respondents show that the involvement would be significantly higher in case they would be exposed to the Biblical doctrines of adoption, they would understand the adoption process, and they would remove the fear of excessive bureaucracy they expect from the Child Protection System.

Keywords: adoption, foster care, child protection, children, family.

* PhD Student, University of Bucharest, Faculty of Baptist Theology; President of Romania Without Orphans Alliance; e-mail: liviu.mihailianu@drd.unibuc.ro.

** Assoc. Professor, Faculty of Baptist Theology, University of Bucharest; Assoc. Professor, Faculty of Sociology and Social Work, University of Bucharest, e-mail: esarbu@ftb.unibuc.ro.

„Revista română de sociologie”, serie nouă, anul XXXII, nr. 1–2, p. 85–104, București, 2021

Creative Commons License
Attribution-NonCommercial CC BY-ND

1. CONTEXTUL ISTORIC ȘI SOCIOLOGIC AL CERCETĂRII

1.1. ADOPTIA ȘI PROTECȚIA COPILULUI ÎN ROMÂNIA

Revoluția din 1989 a scos la lumină, printre altele, o situație pe care puțini dintre români o știau cu adevărat și pe care am aflat-o, alături de întregul mapamond, de la jurnaliștii Deutsche Welle care au publicat în 1990 imagini de groază din orfelinatul de la Cighid (Bonchiș, 2015).

Organizațiile internaționale s-au mobilizat pentru identificarea de adoptatori pentru copiii cu handicap grav sau, alternativ, soluții pentru transferul acestora în facilități care să ofere condiții adecvate de îngrijire. Astfel, au existat numeroși cetățeni străini care au venit să adopte copiii din orfelinatele comuniste, unde aceștia erau ținuți în condiții inumane (Popescu, Tutulan, 2017). Se estimează că aproape 100 000 de copii erau instituționalizați în 1989, dintre care aproximativ 30 000 au fost adoptați internațional de familii sensibilizate de condițiile în care erau ținuți (Pocotilă, 2010).

Dacă înainte de 1990, adopțiile erau extrem de rare, iar populația nu avea cunoștința de situația reală (Kligman, 2000; Muntean, 2017), din perspectivă legislativă, problema socială a fost amplificată de existența unui vid legislativ în perioada 1989–1997, lucru care ridică suspiciuni cu privire la unele adopții, în principal prin lipsa informațiilor și a unei baze de date centralizate care să poată fi verificată (Pocotilă, 2010).

În 1997 a fost adoptată prima formă legislativă post-decembristă pentru protecția copilului în România, dată prin Ordonanța de Urgență nr. 26 din 9 iunie 1997. Din 2004 avem primele legi consistente în domeniul protecției drepturilor copilului (Legea 272 / 2004) și al regimului juridic al adopției (Legea 273 / 2004).

Pe de o parte, legislația din 2004 aduce contribuții majore la recunoașterea unor drepturi și stabilirea unor proceduri, coroborate cu Convenția ONU privind Drepturile Copilului. Pe de altă parte, însă, a favorizat instituționalizarea ca mediu de intervenție pentru copiii lipsiți de îngrijire părintească și menținerea acestora în sistem, pe termen nedefinit, la dispoziția părinților biologici.

De altfel, sistemul de protecție a copilului este adesea descris ca ineficient în prevenția abandonului, atât din cauza faptului că este disfuncțional, cât și a aceluia că este subfinanțat (Pelton, 2015). Chiar și după modificările legislative din 2016, când a fost introdus un sistem paralel de potrivire prin deschiderea listei de copii „greu adoptabili”, accesibilă tuturor adoptatorilor atestați, rămân semne de întrebare cu privire la utilizarea eficientă a oportunităților pentru a oferi familii adoptive copiilor din sistem (Popescu, Muntean, Juffer, 2020).

Problema este semnificativă, întrucât sărăcia extremă din România pune în risc de abandon 41,7 % dintre copiii sub 17 ani (Eurostat, 2017), aceasta fiind considerată de UNICEF cauza cu cea mai mare pondere (peste 40 %) a intrării copiilor în sistem (Stănculescu, Grigoraș, Tesliuc, 2017, p. 90).

1.2. IMPACTUL INSTITUȚIONALIZĂRII ȘI INTERVENȚIA PRIN ÎNGRIJIRE FAMILIALĂ

Efectele nefaste ale instituționalizării au devenit evidente pe parcursul studiului Bucharest Early Intervention Project (BEIP): copiii instituționalizați au un IQ mult redus, iar cercetătorii au identificat multiple tulburări sociale și emoționale, asociate cu modificări în dezvoltarea cerebrală (Nelson, Fox, Zeanah, 2014, p. 208–239, Runcan, 2020a). Pe de altă parte, copiii ajunși în familii de plasament, respectiv copiii care au beneficiat de atașament securizant, (care poate să apară atât în cazul adopției cât și al plasamentului familial și al asistenței maternale, în general în instituțiile unde angajații lucrează în ture) s-au recuperat cu atât mai bine și mai repede cu cât timpul de la momentul abandonului și până au ajuns în familie a fost mai scurt (Nelson, Fox, Zeanah, 2014). Alte probleme relevate în studii recente arată că la vârsta adolescenței pot apărea probleme legate de tentative de suicid (Runcan, 2020a; Sârbu, 2014; Sârbu, 2017), autovătămare (Runcan, 2020c; Panescu, Sârbu, 2019) și consumul de substanțe (Runcan, 2020d; Sârbu *et. al.*, 2014). Copiii care rămân în sistemul de protecție a copilului, fiind abandonați de părinți, se confruntă în procente semnificativ mai mari cu astfel de probleme (Nelson, Fox, Zeanah, 2014).

Intervenția prin plasament familial și asistență maternală, ca măsură tranzitorie, se dovedește, astfel, a fi de preferat oricărei forme de instituționalizare unde angajații lucrează în ture, iar copiii nu își pot găsi echilibrul psiho-afectiv și, implicit, o dezvoltare neuro-cerebrală sănătoasă (Siegel, 1999, p. 369–410). Astfel, pentru copiii care nu pot fi reintegrați în familia biologică, adopția reprezintă soluția reparatorie preferabilă rămânerii în sistemul de protecție (Juffer, Van IJzendoorn, 2012).

În acest context, Alianța România Fără Orfani a calculat gradul de retenție a copiilor în sistem, observând că, dintre cei aproximativ 10 000 de copii care intră anual în sistemul de protecție, peste 60 % nu mai au șanse de reintegrare în familia biologică (ARFO, 2018, p. 12), marea majoritate rămânând în sistem până la limita de vârstă. Observația este susținută și de rezultatele studiilor realizate de Banca Mondială, care arată că o treime dintre copiii din serviciile rezidențiale și-au petrecut aproape 90 % din viața lor în sistem (Stănculescu, Grigoraș, Tesliuc, 2017, p. 48).

Din perspectiva continuității în îngrijire, chiar dacă o serie de studii ne arată că se dezvoltă relații de atașament între copiii aflați în plasament și familiile de asistență maternale (Lipscombe, Moyers, Farmer, 2004; Poland, Groze, 1993; Twigg, Swan, 2007), procentul copiilor declarați adoptabili este extrem de scăzut, dacă îl comparăm cu gradul de retenție al acestora în sistem (ARFO, 2018, p. 19). O analiză mai atentă a indicatorilor ne arată și alte fețe ale problemei, precum faptul că, dintre cei aproximativ 3.000 de copii declarați adoptabili prin sentință judecătorească, doar aproximativ o treime sunt adoptați efectiv (ARFO, 2018, p. 20). Comparând aceste date cu numărul de adoptatori atestați, respectiv puțin peste 2 000, conform datelor primite de la Ministerul Muncii, deducem că aproape

jumătate din familiile atestate așteaptă potrivirea cu un alt copil decât cei deja declarați adoptabili.

Între 2014 și 2017, peste 50 % dintre copiii declarați adoptabili aveau peste 7 ani și erau deja considerați dificil de adoptat, din cauza vârstei (Groza, Ryan, 2002, p. 195), din cauza dizabilităților sau a apartenenței la etnii minoritare (Buzducea, Lazăr, 2011). De aici se poate vedea că, din punct de vedere social, adopția încă nu este văzută ca prioritară în a oferi o familie unui copil, ci accentul este, încă, pe nevoia unei familii de a avea un copil, chiar dacă studiile arată că adopția este benefică pentru copilul lipsit de îngrijire părintească, la orice vârstă (Barroso, Barbosa-Ducharne, Coelho, Costa, Silva, 2017; Pace, Zavattini, 2011; Van Ijzendoorn, Juffer, 2006).

Observăm, astfel, două aspecte importante. Pe de o parte, încă nu avem suficiente familii în România care să adopte copiii deja declarați adoptabili iar, pe de altă parte, aproape jumătate din persoanele sau familiile atestate ca adoptatori (conform Legii 273 / 2004) așteaptă potrivirea cu un alt copil decât cei deja declarați adoptabili.

1.3. ADOPTIA ÎN RÂNDUL COMUNITĂȚILOR DE CREDINȚĂ CREȘTINĂ

Comunitățile creștine au făcut notă discordantă în ceea ce privește îngrijirea copiilor, episcopul Calist I al Romei devenind cunoscut prin faptul că plasa copiii abandonati în familii creștine (Schmidt, 2001, p. 44). O astfel de practică făcea notă discordantă față de cultura romană în mijlocul căreia se manifesta și în care copiii erau abandonati sau, începând cu un decret din 313 d.H., vânduți ca sclavi (Harris, 1994).

Calist I nu este, însă, un exemplu singular, încă din primele secole având exemple precum Benigne de Dijon (Schmidt, 2001, p. 45) care a îngrijit copii abandonati cu malformații grave sau Afra von Augsburg, care a dezvoltat o misiune specială pentru copiii abandonati (Schmidt, 2001, p. 45).

Exemplele persistă de-a lungul secolelor, studii recente arată că măcar o parte dintre familiile care au venit să adopte copii din orfelinatele comuniste, în special din Statele Unite ale Americii, aveau o motivație religioasă (teologică) pentru a face acest lucru (Helder, Gunnoe și Timmermans, 2020).

Plecând de la aceste observații, precum și de la faptul că există legături directe între elementele de doctrină creștină și adopție (Mihăileanu, Sârbu, 2020), am realizat prezentul studiu sociologic, având scopul de a testa percepția comunităților religioase (neo)protestante din România cu privire la plasament familial și adopție, la motivații și la modul de implicare al acestora.

2. SPECIFICAȚII METODOLOGICE

Studiul de față s-a desfășurat în perioada ianuarie – iunie 2020, urmărindu-se felul în care este percepută (atât la nivel teoretic, cât, mai ales, la nivelul practicilor) adopția în rândul credincioșilor (neo)protestanți evanghelici din România. Universul cercetării a fost alcătuit din pastori, prezbiteri și / sau alți lideri sau reprezentanți ai bisericilor (neo)protestante evanghelice din România.

2.1. OBIECTIVELE STUDIULUI

Obiectivul general al studiului a fost să aflăm în ce măsură adopția reprezintă o componentă practică a vieții de credință în rândul membrilor comunităților (neo)protestante evanghelice din România.

Obiectivele specifice ale studiului au vizat identificarea:

- practicilor comunităților de credință cu privire la adopție și motivațiile din spatele acestor practici (câte familii din biserică au adoptat ori au luat în plasament copii, câte comunități sunt implicate în activități legate de orfani, în câte comunități se transmite învățătura biblică despre adopție, care sunt piedicile în calea deschiderii familiilor către adopție, cum susține biserica, la nivel local, familiile adoptive)?
- practicilor liderilor comunităților cu privire la adopție și percepția lor asupra acestui fenomen în cadrul comunităților din care fac parte (câți lideri de comunități au copii adoptați sau aflați în plasament)?
- modalităților în care comunitățile pot fi sprijinite pentru o implicare eficientă în domeniul adopției.

2.2. EȘANTIONARE

Având în vedere procentul relativ scăzut al membrilor comunităților religioase evanghelice din România, respectiv sub 4 % din populația generală conform rezultatelor ultimului recensământ (INS, 2011), s-a încercat o cuprindere totală a bisericilor din cadrul cultelor recunoscute din România conform Legii 489 / 2006, incluzând Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, Biserica Creștină Baptistă din România, Biserica Creștină după Evanghelie din România, Biserica Evanghelică din România, Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România (Penticostală), precum și alte comunități neoprotestante neafiliate.

În sensul acesta, au fost transmise solicitări organelor de reprezentare națională, respectiv președinților de cult, pentru a ne pune la dispoziție listele actualizate cu bisericile și datele de contact ale slujitorilor de cult din cadrul acestora. Din motive legate de legislația datelor referitoare la protecția datelor cu caracter personal, pentru Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea, Biserica Creștină după Evanghelie din România și Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România

(Penticostală), s-a preferat, din partea conducerii cultelor respective, ca solicitarea, împreună cu instrumentul de cercetare (chestionarul) să fie transmise direct către slujitorii de cult.

Din informațiile puse la dispoziție, a reieșit un număr total de 6 942 de biserici aparținând tuturor cultelor menționate (conform tabelului de mai jos). Tuturor le-a fost transmisă solicitarea de a participa la cercetare, împreună cu chestionarul *online*. Dintre acestea, au răspuns solicitării un număr de 104 reprezentanți.

Denominațiune	Număr comunități
Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea	1 077
Biserica Creștină Baptistă din România	1 800
Biserica Creștină după Evanghelie din România	725
Biserica Evanghelică din România	140
Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România (Penticostală)	3 200
Total	6 942

În scopul acestui studiu am folosit metoda anchetei sociologice pe bază de chestionar, autoadministrat, aplicat liderilor de comunități (biserici). Instrumentul de cercetare are la bază un chestionar structurat cu întrebări care explorează percepția liderilor de comunități asupra comunității și asupra lor înșile. Alegerea acestui mod mediat de culegere a datelor despre comunitate (prin intermediul liderului comunității) este motivată de faptul că liderii comunităților au rol pastoral, având astfel cunoștință de situația fiecărei familii și adesea consiliind familia în decizii majore sau situații de criză. Liderii (pastori sau prezbiteri) au relații strânse cu membrii comunității, fiind în contact constant cu familiile din comunitate, atât pentru consiliere premaritală sau maritală, cât și pentru suport în situații de criză.

Chestionarul a fost structurat în întrebări închise și deschise. Ca procedeu de colectare a datelor s-a utilizat chestionarul online, dat fiind contextul pandemic care nu a permis colectarea fizică a datelor începând din martie 2020 și, de asemenea, din motive legate de accesul la respondenți (prin organele de reprezentare ale cultelor religioase antemenționate). După colectare, datele au fost centralizate și analizate prin instrumentele puse la dispoziție de aplicația Excel.

2.3. PERSPECTIVA DEMOGRAFICĂ

Cele 104 comunități respondente reprezintă 37 de județe, oferind, astfel, o acoperire geografică de 90 % din suprafața României, mediul fiind preponderent urban (71 %), versus rural (29 %).

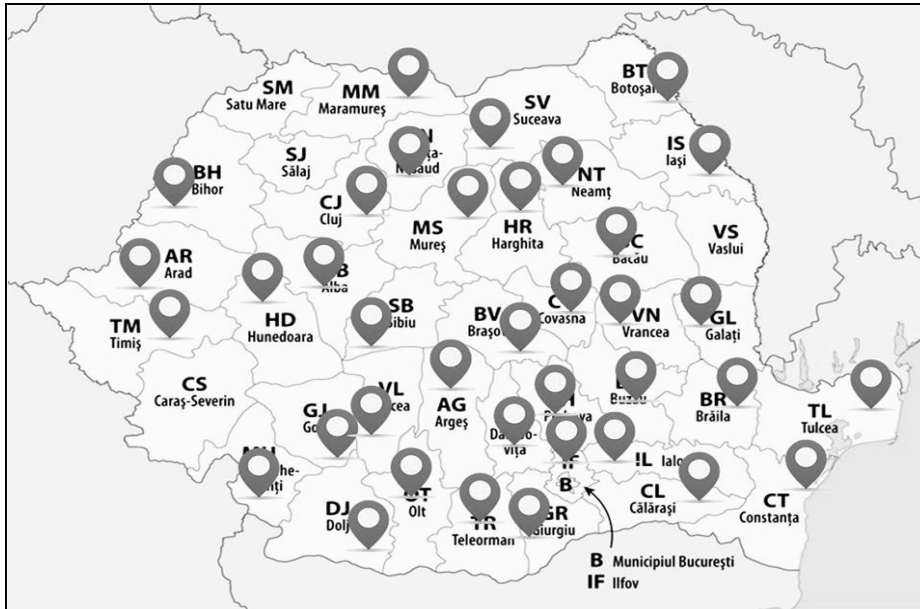

Figura nr. 1. Județele acoperite de studiu.

Conform datelor primite prin email, în data de 6 ianuarie 2020, de la Institutul Național de Statistică, cultele de mai sus au un număr de 614 117 membri, iar cele 104 comunități chestionate au raportat un număr estimat de 18 075 membri reprezentați în cadrul studiului.

Repartizarea în funcție de numărul de membri arată că majoritatea comunităților respondente au între 100 și 500 de membri:

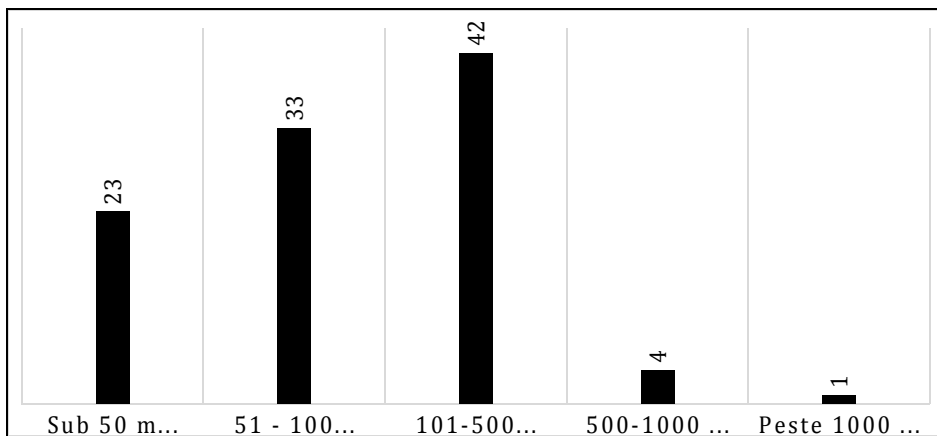

Figura nr. 2. Repartizarea respondenților în funcție de numărul de membri.

3. ANALIZA ȘI INTERPRETAREA DATELOR

3.1. PERSPECTIVA COMUNITĂȚII

Din perspectiva implicării membrilor de comunități în plasament familial și adopție, deși există motivații doctrinare relevante (Mihăileanu, Sârbu, 2020), rezultatele studiului arată că 28,9 % dintre cazurile de plasament familial și adopție au fost înregistrate în comunități în care există copii adoptați de un lider al acestora, la acestea adăugându-se 23,1 % comunități în care membrii acestora s-au implicat, chiar dacă nu au avut exemplul unui lider.

Cu privire la motivația membrilor, observăm faptul că jumătate dintre familiile care au adoptat au avut ca motivație principală faptul că nu puteau avea copii (50 %), doar un sfert (25,9 %) considerând că adopția este o expresie a principiilor biblice / evanghelice. Identificarea unor nevoi specifice (20,4 %) și exemplul altor persoane (16,7 %) reprezintă celelalte motivații menționate de respondenți în adopția unui copil.

Studiul arată că doar puțin peste jumătate dintre comunități (55,8%) se implică în vreun fel în situația copiilor abandonați (vizite în centre de plasament, găzduirea temporară a copiilor pe perioada vacanțelor, sau pur și simplu acțiuni sporadice de sărbători), însă șansele ca familiile din comunitățile care se implică în modurile prezentate mai sus să ia un copil în plasament sau în adopție în aceste cazuri cresc la 50 % (plasament), respectiv 65,5 % (adopție), ceea ce arată că una dintre principalele cauze ale neimplicării este lipsa de interacțiune directă cu acei copii din sistemul de protecție.

Cu privire la nivelul comparativ de implicare – plasament versus adopție – observăm o deschidere mai mare a comunităților pentru adopție, decât pentru plasament familial.

Acest rezultat este unul neașteptat, întrucât premisa de la care am pornit studiul a fost că în comunitățile (neo)protestante relevanța doctrinară a tematicii ar determina orientarea preponderentă asupra interesului pentru copil.

Cu toate acestea, se poate observa că sunt mai puține comunități în care sunt persoane sau familii implicate într-o formă de plasament decât în adopție, aspect consecvent cu observația conform căreia cultura adopției este similară în comunitățile (neo)protestante comparativ cu populația națională, așa cum reiese din studiul „Profilul părinților adoptivi din România și motivația adopției” (Buzducea, Lazăr, 2011), care arată că infertilitatea este principala motivație de a adopta pentru 41,4 % dintre adoptatori.

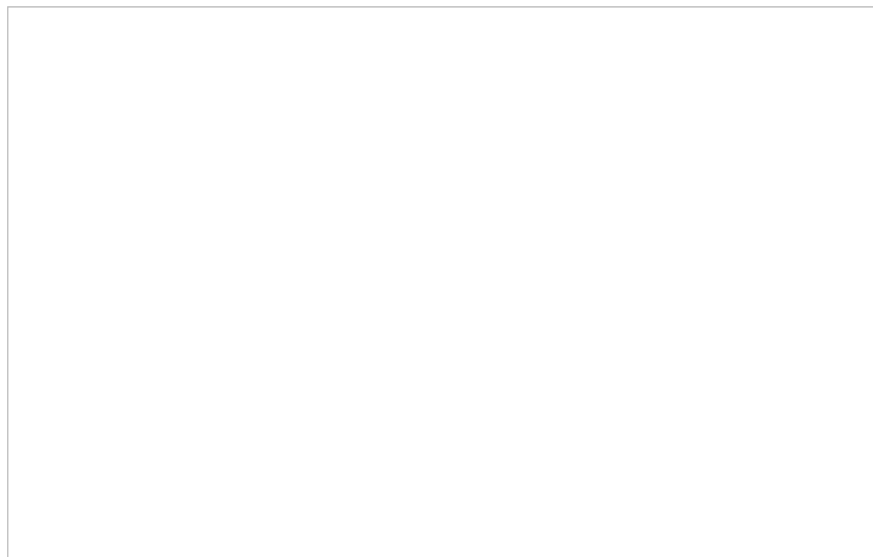

Figura nr. 3. Motivația familiilor adoptive din comunitate de a adopta.

Atunci când liderilor de comunități li s-a solicitat să identifice principalele piedici în calea deschiderii familiilor din biserică pentru adopție, cel mai mare procent l-a obținut lipsa de expunere (nu s-au gândit niciodată la aceste aspecte – 46,1 %), urmat de necunoașterea procesului (41,3 %) și teama de birocrație excesivă (42,3 %). Într-o proporție mai mică urmează teama că nu vor face față provocărilor (27,9 %), teama că nu-l vor iubi la fel de mult ca pe copiii biologici și, printre ultimele piedici, teama de influența spirituală negativă (11,5 %); pe ultimul loc fiind teama că se vor întoarce la părinții biologici când se fac mari (10,6 %).

Cu privire la modul în care comunitatea susține familia adoptivă, observăm că formele predominante de susținere sunt financiare (38,5 %), suport educațional – meditații pentru copii (25,6 %) și seminare generale de „parenting” (23,1 %). În 17,9 % din cazuri părinților le este oferit un timp de respiro (timp personal fără prezența copiilor).

În 10,3 % din cazuri este oferit suport spiritual și doar în 7,7 % din cazuri comunitatea oferă instruire specifică în îngrijirea copiilor care au suferit traume (cursuri specifice pentru familii adoptive). Aproape 13 % dintre respondenți au declarat că nu oferă nici un fel de susținere familiilor adoptive pe care le au în comunitate.

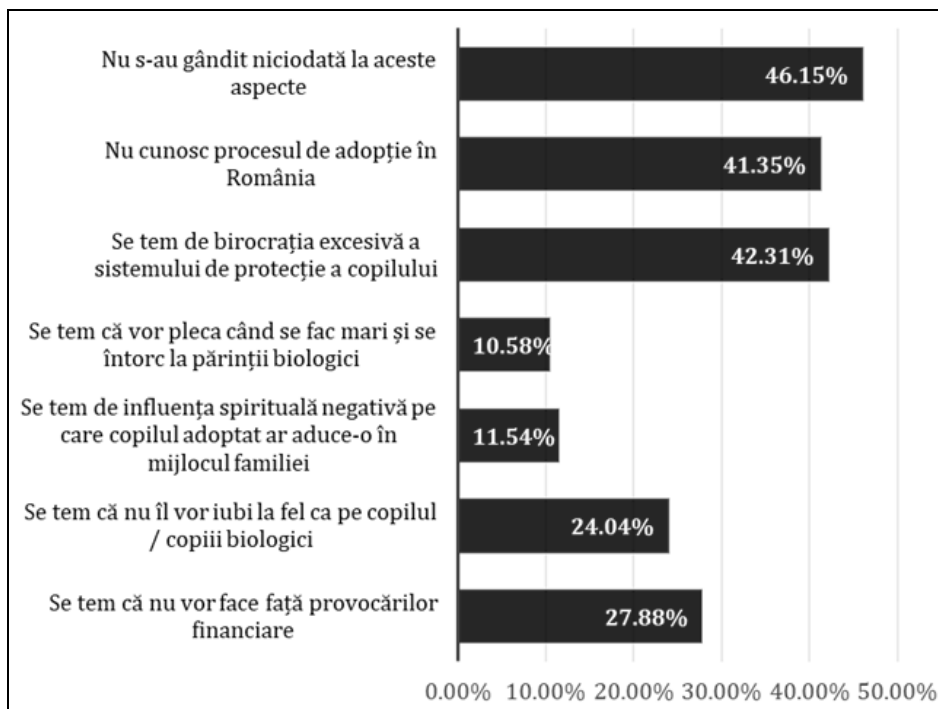

Figura nr. 4. Principalele piedici în calea deschiderii familiilor din comunitate pentru adopție.

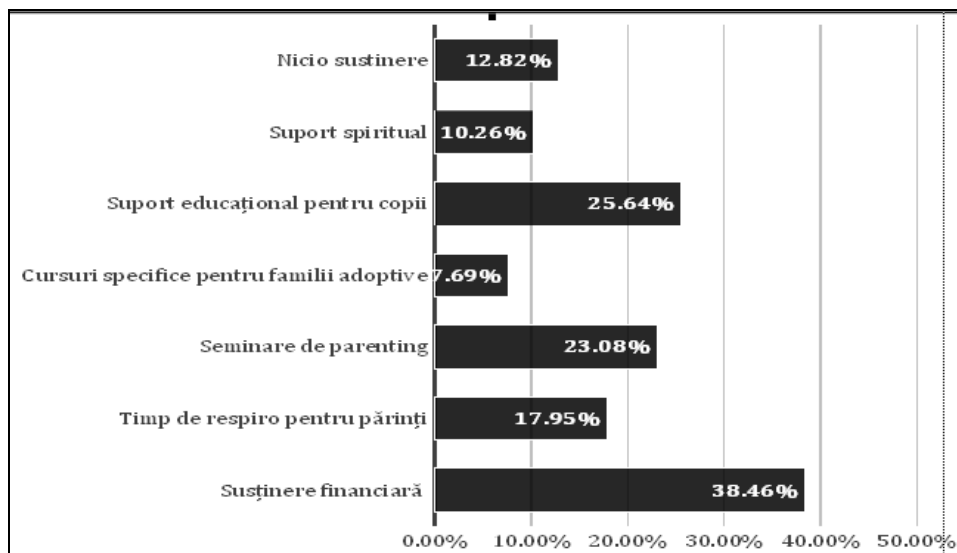

Figura nr. 5. Modalități de susținere a familiilor adoptive de către comunitate.

În privința plasamentului la persoane, familii, sau asistenți maternali, situația arată ușor diferit față de cea a adopției, un procent semnificativ, de 60,6%, reprezentând comunitățile în care nu există familii care să îndeplinească rolul de plasament.

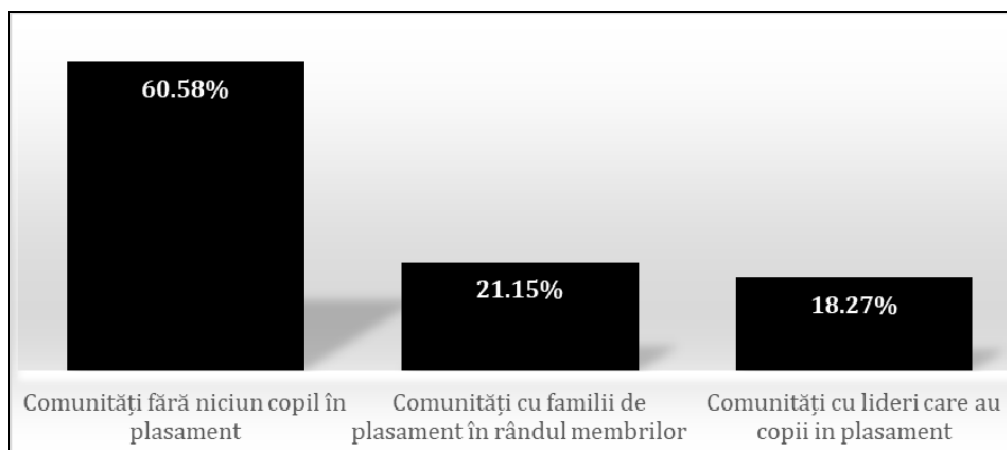

Figura nr. 6. Ponderea comunităților în care sunt familii cu copii în plasament.

Dintre celelalte comunități în care sunt familii care au copii în plasament, doar în 18,3 % din cazuri familiile de plasament sunt dintre liderii comunităților, la care se adaugă 21,1 % comunități în care sunt familii de plasament în rândul membrilor.

Indiferent dacă au familii adoptive sau de plasament în comunitate, mai mult de jumătate dintre comunități (55,8 %) declară că sunt implicate, la nivel local, în activități legate de orfani / copii abandonati (altele decât plasament familial / adopție). În 93 % din cazuri, aceste activități vizează sprijin pentru serviciile rezidențiale din zonă, iar în 7 % din cazuri, comunitățile susțin servicii sociale proprii (centre de zi, case de tip familial).

Dintre comunitățile care nu sunt implicate în activități legate de copii aflați în sistemul de protecție (altele decât plasament familial / adopție), respondenții au motivat lipsa de acțiune prin lipsa de oportunitate sau informații specifice (41,3 %), insuficiente resurse umane sau financiare (39,1 %), iar 19,6 % au menționat explicit dezinteresul pentru acest domeniu.

În 70 % dintre cazuri, respondenții noștri au afirmat că nu au vorbit comunității despre învățătura biblică legată de adopție, rămânând, astfel, doar 30 % din comunități în care se poate vorbi despre un posibil impact doctrinar al adopției:

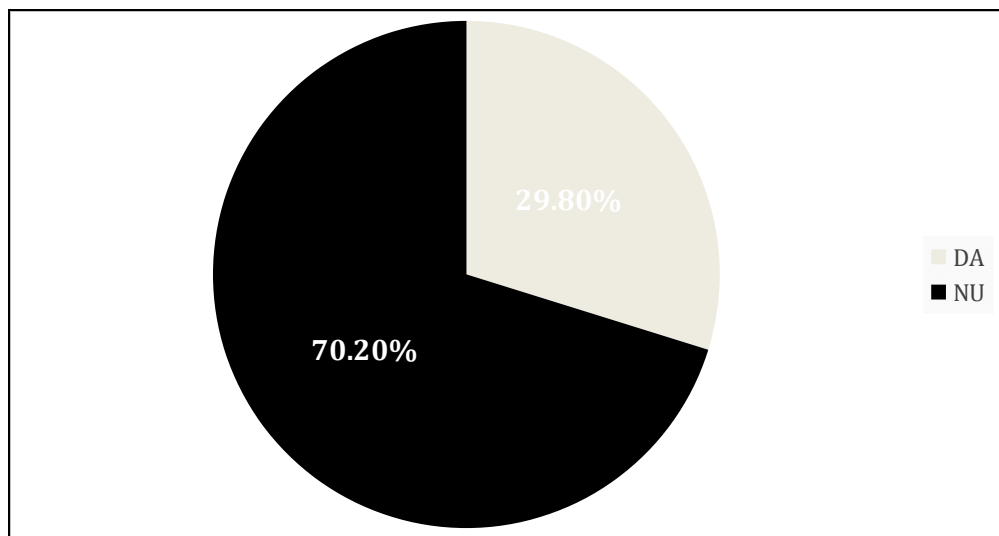

Figura nr. 7. Ponderea comunităților care nu au fost expuse la doctrina adopției.

Printre răspunsurile care au motivat lipsa acestor mesaje, în cea mai mare parte liderii au recunoscut că nu s-au gândit niciodată la acest aspect (60,3%), au avut alte subiecte prioritare pentru comunitate (9,6%) și, într-o proporție de peste 30%, au considerat că nu este necesar, motivând prin faptul că în comunitățile lor toate familiile au copii. Din această motivație reiese faptul că, în cultura a aproape o treime din numărul comunităților, o astfel de inițiativă este o acțiune reparatorie la infertilitatea cuplului și nu o intervenție necesară pentru copil.

În cazuri extreme, unii lideri au motivat că „în Biserică trebuie predicată doar Evanghelia”, arătând că nu văd nici o legătură de ordin teologic între adopție și doctrinele biblice. În același sens, se remarcă un răspuns cu privire la modul în care comunitățile pot fi ajutate, liderul uneia dintre comunități fiind de acord să fie susținute seminare despre adopție pentru comunitate, însă „nu în Biserică”, arătând ruptura clară pe care acesta o vede între acțiunea de a adopta a unei familii și trăirea practică a vieții de credință.

Dintre respondenții care au declarat că au asistat la mesaje (prelegeri) despre învățătura biblică a adopției, 38,7 % au văzut un interes crescut în domeniul adopției în urma acestor predici, 61,3 % considerând că acest interes nu a crescut în urma mesajelor specifice teologiei adopției.

Considerăm, totuși, că aceste rezultate trebuie analizate în context. Astfel, dintre comunitățile în care s-a văzut un impact al învățăturii teologice cu privire la adopție, peste 90 % erau comunități care deja se implicau într-o activitate de voluntariat cu copiii abandonați și în peste 70 % din cazuri existau deja familii adoptive în biserică. Prin urmare, perspectiva unei motivații religioase a adopției a venit pe un teren fertil al unor membri care deja aveau tangențe cu acest domeniu și

au clădit o motivație mai profundă pe un fond deja existent. Printre respondenții care au spus că nu au văzut o creștere a interesului, observăm un procent mai mic de implicare într-o activitate conexă (30 % nefiind implicate în niciun fel în domeniu), iar în 90 % din cazuri a fost o expunere la un singur mesaj de acest gen.

Dintre nevoile identificate de liderii de comunități, reținem faptul că aproape 40 % consideră că au nevoie să fie sprijiniți în a expune o perspectivă biblică asupra adopției și a îngrijirii orfanilor.

3.2. PERSPECTIVA PERSONALĂ A LIDERILOR DE COMUNITĂȚI

Atunci când au fost întrebați cu privire la motivele pentru care au adoptat copii, liderii de comunități (neo)protestante au răspuns, într-o proporție covârșitoare, că pentru ei a fost o expresie a învățaturii biblice despre adopție și o responsabilitate în viața de credință (87,5 %), în mai bine de jumătate din cazuri (62,5 %) această motivație fiind coroborată cu faptul că nu puteau avea copii. În cazul a 37,5 % dintre lideri, motivația a fost dată de nevoia specifică a unor copii de a fi adoptați, iar, într-o proporție de doar 12,5 %, decizia a fost generată de exemplul altor persoane.

Comparativ, un studiu realizat pe populația generală (Buzducea, Lazăr, 2011) arată că 41,4 % dintre persoanele chestionate au menționat infertilitatea ca principală motivație de a adopta, 35,2 % menționând, pe lângă infertilitate, și alte motive, precum cele de natură umanitară. Aspectul umanitar este la același nivel din perspectivă motivațională, atât în populația la nivel național, cât și în rândul membrilor din comunitățile (neo)protestante. Remarcăm limitările comparației între cele două studii, acestea fiind realizate pe eșantioane diferite și la o distanță semnificativă de timp (9 ani), însă, în același timp, nu putem să nu observăm faptul că există similități la nivelul motivațiilor. În acest sens, Buzducea și Lazăr menționează că „foarte rar (...) apare ideea de a oferi unui copil șansa de a avea o familie. Cel mai adesea, adopția este privită atât de către familiile adoptive cât și de către societate, grup de prieteni, sau familia extinsă ca o acțiune reparatorie față de infertilitate, sau de incapacitatea unui cuplu (din varii motive, cel mai adesea medicale) de a avea un copil biologic” (Buzducea, Lazăr, 2011, p. 330).

În privința membrilor comunităților (neo)protestante, remarcăm faptul că un sfert dintre aceștia au adoptat motivați fiind de faptul că adopția este o responsabilitate a vieții de credință creștină (25,9 %). De asemenea, așa cum am arătat și mai sus, atunci când un lider al comunității se decide să adopte, motivația dată de aspectul teologic are o pondere semnificativă (87,5 %).

Cu privire la liderii de comunități care nu au adoptat, în majoritatea cazurilor au declarat că nu s-au gândit la acest lucru (40,6 %) sau au menționat faptul că au deja copii (20,9 %). Restul motivațiilor sunt sub pragul de 10,4 %, după cum reiese din graficul de mai jos. Remarcăm faptul că niciun respondent nu a declarat că s-ar teme de reîntoarcerea copiilor la părinții biologici.

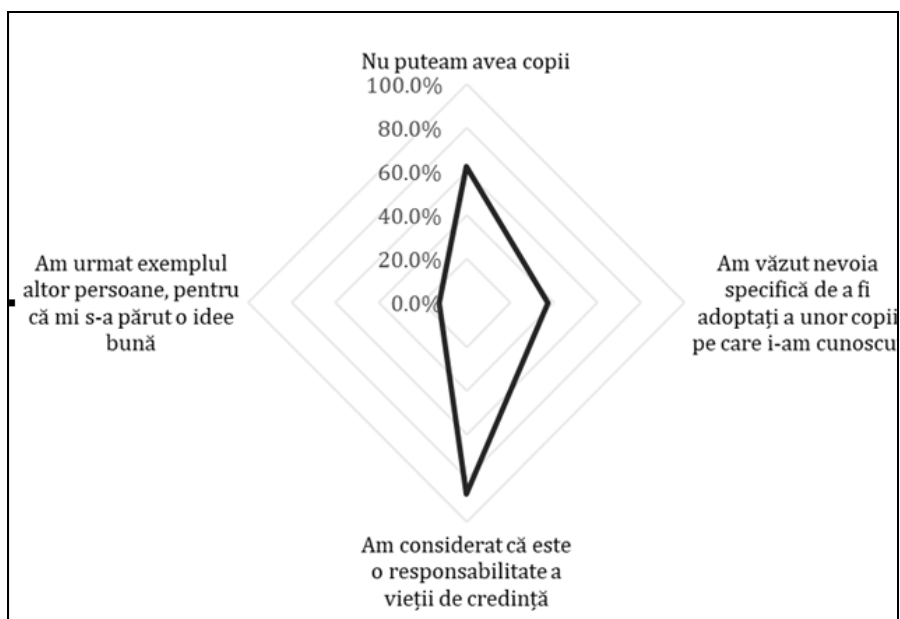

Figura nr. 8. Motivația liderilor de comunități (neo)protestante de adopta.

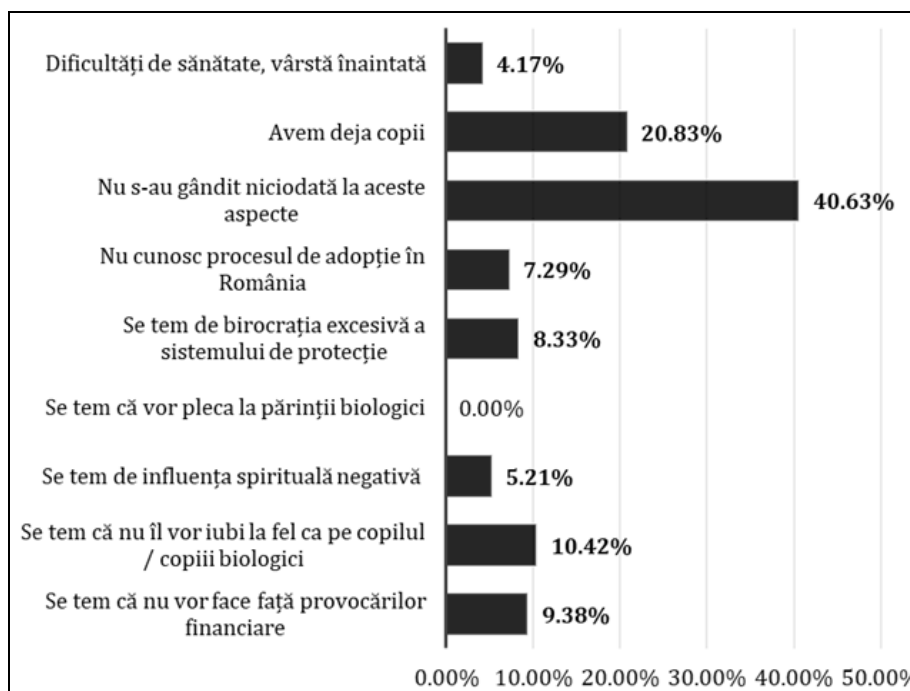

Figura nr. 9. Motivele pentru care liderii de comunități nu au adoptat copii.

În privința implicării în plasament familial (inclusiv asistență maternală), liderii de comunități au declarat în proporție de 100 % că singura lor motivație este răspunsul la chemarea lui Dumnezeu de a fi alături de orfani.

Liderii de comunități care nu au luat în calcul opțiunea plasamentului familial au declarat, în cea mai mare măsură (51,6 %), că nu s-au gândit niciodată la a lua copii în plasament după care apare, fără să fie opțiune preselectabilă în chestionar, declarația că au deja copii lor biologici (13,7 %). Restul motivațiilor țin de incapacitatea fizică și / sau emoțională de a face față provocărilor (10,5 %), influența spirituală negativă (4,2 %) și teama de birocrația sistemului de protecție a copilului (3,2 %).

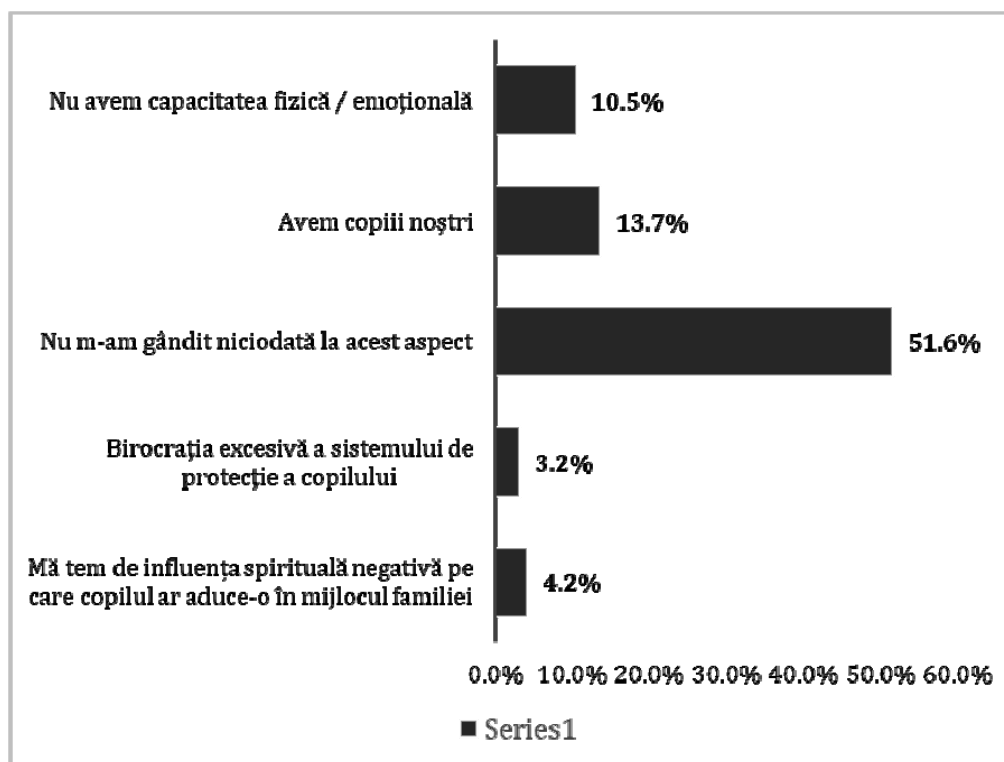

Figura nr. 10. Motivele pentru care liderii de comunități nu au luat copii în plasament.

Pe de altă parte, se impune sublinierea faptului că plasamentul familial presupune o serie de riscuri, comparativ cu procedura adopției, în care legăturile de filiație ale copilului cu familia biologică au fost întrerupte. În cazul plasamentului, familia biologică știe adresa familiei ce are copilul în îngrijire, are drept de vizită și, dacă dosarul de plasament merge prin instanță și nu prin Comisia pentru

Protecția Copilului¹, părinții biologici vor primi o copie a dosarului², incluzând evaluările psihosociale ale familiei de plasament, declarațiile de venit și copii ale documentelor de identitate.

Dincolo de aceste expuneri directe față de familia biologică, există un risc emoțional pe care familia de plasament și-l asumă, întrucât pe perioada plasamentului eforturile depuse sunt de reintegrare a copilului în familia biologică și, doar în situația în care acest lucru nu este posibil³, dosarul va merge în instanță pentru declararea adoptabilității⁴. Astfel, familia de plasament nu are certitudinea că acel copil de care îngrijește va deveni adoptabil, motivația pentru a-l îngriji este fie una din perspectiva nevoilor copilului, fie una de activitate profesională remunerată, în cazul asistenților maternali.

3.3. MODUL ÎN CARE COMUNITĂȚILE POT FI SPRIJINITE

Liderii de comunități observă drept principală nevoie de sprijin în domeniul adopției și al plasamentului familial în comunitățile lor identificarea de modalități concrete de implicare (55 %), urmată, la același nivel procentual, de perspectiva Bibliei asupra adopției și orfanilor (38 %) și promovarea adopției și a plasamentului familial (inclusiv asistenței maternale) – 36 %. Consilierea cuplurilor infertile (34 %) și a familiilor adoptive (28 %) completează lista nevoilor identificate, urmate de cursuri de îngrijire a copiilor cu istoric de traumă (23 %).

¹ Cf. L272 / 2004, art. 65, alin. 1, coroborat cu art. 60, lit. b) și e), „măsura plasamentului se stabilește de către Comisia pentru Protecția Copilului, în situația în care există acordul părinților, pentru copilul care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija părinților din motive neimputabile acestora sau a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspunde penal”.

² Conform prevederilor Codului Civil, părinții biologici sunt parte din dosar. În prezent este depus un amendament care să permită judecătorilor limitarea documentelor transmise prin poștă părinților, în cadrul propunerii de modificare a L272 / 2004 înregistrată PLX457 / 2019 și aflată în dezbateri în Senat.

³ L273 / 2004 privind regimul juridic al adopției prevede termene de 6 luni, respectiv 12 luni pentru acest demers.

⁴ După cum am arătat anterior, în 40 % din cazuri copiii sunt reintegrați în familia biologică.

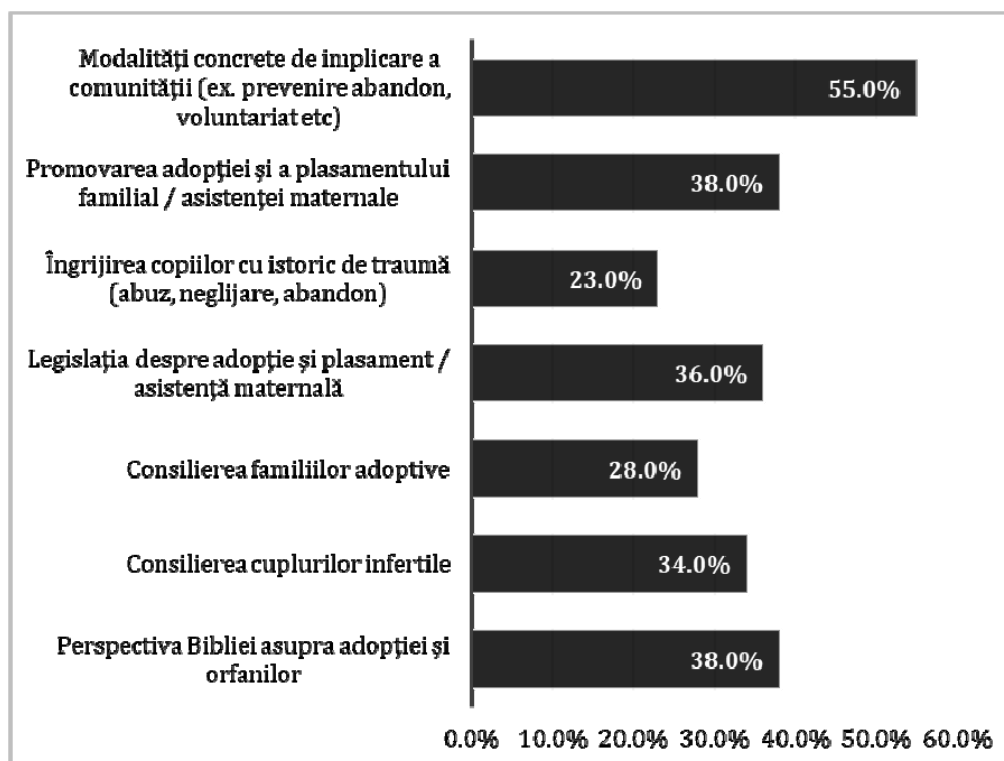

Figura nr. 11. Modalități de sprijin al comunităților locale.

4. CONCLUZII

În ciuda limitelor legate de reprezentativitatea eșantionului, precum și a faptului că sondarea comunității a fost făcută prin prisma liderului religios (asumată, considerând că doar patru comunități au peste 500 de membri, iar aceștia se întâlnesc cel puțin o dată pe săptămână beneficiind de consiliere familială și spirituală din partea liderului religios), studiul de față creează, pentru prima dată în România, o imagine a practicii adopției la nivelul comunităților (neo)protestante evanghelice, dar și a motivațiilor și a blocajelor în implicarea practică. Cercetarea, care a urmărit identificarea caracteristicilor culturale ale adopției în aceste comunități, a relevat nivelul de implicare, dar și impactul teologic (religios) asupra motivațiilor din spatele adopției.

Cu privire la percepția culturală asupra adopției, rezultatele arată că, la momentul realizării studiului, apartenența la comunitatea de credință nu exercită o influență semnificativă asupra practicilor legate de problematica adopției. Cu toate acestea, procente mari de respondenți au identificat drept cauză a neimplicării lipsa

informațiilor despre acest domeniu și lipsa expunerii la aspectele doctrinare biblice asupra adopției.

Studiul arată că responsabilitatea adopției ca parte a vieții de credință creștină apare doar la un sfert dintre membrii comunităților (neo)protestante. Cu toate acestea, atunci când un lider al comunității se decide să adopte, în cazul acestuia motivația spirituală (religioasă) are un rol semnificativ, chiar dacă în ansamblul motivațiilor apar și alte cauze care au contribuit la luarea deciziei. Cu privire la forma de implicare, observăm o prevalență mai mare a familiilor care adoptă, decât a celor care au luat copii în plasament, situație similară cu cea de la nivelul populației generale.

Un rezultat încurajator este faptul că implicarea membrilor din comunități în activități sociale asociate protecției copilului (precum vizite în centre de plasament, găzduirea temporară a copiilor instituționalizați pe perioada vacanțelor, sau chiar acțiuni minimale cu ocazia diverselor sărbători) are un rol semnificativ în decizia acestora de a deveni familii adoptive sau de plasament.

Cu privire la impactul învățăturilor religioase, observăm că, în peste 70 % dintre comunitățile (neo)protestante, membrii acestora nu au fost expuși la mesaje cu privire la adopție din perspectiva vieții de credință. Lipsa acestor mesaje este motivată de către lideri prin faptul că nu s-au gândit niciodată la acest aspect, ori nu au considerat că ar fi necesar, unii dintre ei subliniind în mod specific faptul că în cultura comunității o astfel de inițiativă este o acțiune reparatorie la infertilitatea cuplului și nu o intervenție necesară pentru copil. În unele cazuri liderii subliniază că „în Biserică trebuie predicată doar Evanghelia”, arătând că nu văd nici o legătură de ordin practic sau teologic între adopție și viața de credință creștină. Pe de altă parte, expunerea membrilor comunităților la perspectiva adopției ca parte a vieții de credință duce la o creștere de aproape 40 % a numărului de membri care decid să adopte sau să ia un copil în plasament.

Indiferent de situația din comunitate, rezultatele studiului arată că implicarea membrilor comunității ar fi mai mare în situația în care ar fi expuși la învățatura biblică cu privire la adopție, ar cunoaște procesul adopției în România și ar putea înlătura temerile privind birocrăția excesivă a sistemului. Și în cazul liderilor de comunități este de așteptat să observăm în viitor o creștere a interesului pentru adopție, mai ales pentru că peste 40 % au declarat că nu s-au gândit niciodată la adopție ca la o soluție pentru copiii lipsiți de îngrijire părintească, pentru ca apoi să menționeze că doresc să promoveze adopția și plasamentul familial în cadrul comunității.

O limitare a acestui studiu este dată de aspectele care nu pot fi sondate într-un studiu cantitativ precum cel de față. De pildă, nu putem ști dacă adopțiile care au avut la bază motivațiile doctrinare au fost reacții emoționale sau decizii asumate și nu avem indicii cu privire la evoluția integrării copiilor în familie, în funcție de motivația adoptatorilor. Pentru o astfel de evaluare este necesar un studiu calitativ

la nivelul adoptatorului și nu al comunității, așa cum a fost definit instrumentul aplicat în acest caz.

Nu în ultimul rând, remarcăm faptul că șansele ca procente identificate în acest studiu să se modifice sunt semnificative, dată fiind deschiderea liderilor de comunități pentru acțiuni de promovare a adopției și a plasamentului familial, menționând expres că doresc să fie sprijiniți în acest sens. O eventuală modificare a indicatorilor ca urmare a expunerii comunităților la problematica adopției prin studiul de față ar veni în direcția teoriei lui Giddens cu privire la „dualitatea structuralului” și influența cercetării sociologice asupra vieții sociale (Ionescu, 1998, p. 18).

Din acest motiv, intenționăm continuarea studiului, eventual extinderea lui prin instrumente de cercetare calitativă, cu scopul de a verifica modificările survenite și a identifica modalitățile prin care acestea se produc.

BIBLIOGRAFIE

1. Alianța România Fără Orfani (2018). *The condition of children under Romania's Child Protection System*. București, DOI: 10.13140/RG.2.2.13415.68008.
2. Barroso, R., Barbosa-Ducharme, M., Coelho, V., Costa, I.-S., Silva, A. (2017). Psychological adjustment in intercountry and domestic adopted adolescents: A systematic review, *Child and Adolescent Social Work Journal*, 34(5), 399–418, DOI: 10.1007/s10560-016-0485-x.
3. Buzducea, D., Lazăr, F. (2011). Profilul părinților adoptivi din România și motivația adopției. Institutul Național de Cercetări Economice a Calității Vieții, *Revista Calitatea Vieții*, 22(3), p. 313–334.
4. Bonchiș, C. (2015, 19 iulie). Cighid, lagărul groazei pentru copiii cu handicap, *Adevărul*. Disponibil la <http://adev.ro/pbbim3>.
5. Emily J. Helder, Marjorie L. Gunnoe, Hannah Timmermans (2020). Religious Motivation to Adopt as a Predictor of Adoptive Family Structure, Parental Discipline, and Outcomes, *Adoption Quarterly*, 23(3), 163–186, DOI: 10.1080/10926755.2020.1790451.
6. Eurostat (2017). People of risk of poverty or social exclusion. Disponibil la https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/t2020_50.
7. Groza, V., Ryan, S.D. (2002). Pre-adoption stress and its association with child behavior in domestic special needs and international adoptions. *Psychoneuroendocrinology*, 27(1–2), 181–197, DOI: 10.1016/S0306-4530(01)00044-0.
8. Harris, W.V. (1994). Child-Exposure in the Roman Empire, *The Journal of Roman Studies*, 84, p. 1–22.
9. Institutul Național de Statistică (2011). Recensământul populației și locuințelor. Disponibil la <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>.
10. Ionescu, Ion (1998). O sociologie a dereificării – dualitatea structuralului la Anthony Giddens, *Revista Română de Sociologie*, 19(1–2), p. 17–32.
11. Juffer, F., Van IJzendoorn, M.H. (2012). Review of meta-analytical studies on the physical, emotional, and cognitive outcomes of intercountry adoptees. *Intercountry adoption: Policies, practices, and outcomes*, Southampton: Ashgate, p. 175–186.
12. Kligman, G. (2000). *Politica Duplicității. Controlul Reproducerii în România lui Ceaușescu, Procesul Comunismului*, București: Humanitas.
13. Lipscombe, J., Moyers, S., Farmer, E. (2004). What changes in ‘parenting’ approaches occur over the course of adolescent foster care placements?, *Child and Family Social Work*, 9(4), p. 347–357.

14. Mihăileanu, L., Sârbu, E.A. (2020). Teologia adopției în contextul vieții de credință creștină, *Revista Jurnal Teologic*, 19(2), p. 67–87.
15. Muntean, A. (2017). Successful domestic adoptions in a sample of adolescent Romanian adoptees, *Today's children – Tomorrow's Parents: Voices in Adoption*, 44, p. 28–40.
16. Nelson, C.A., Fox N.A., Zeanah, C. (2014). *Copiii abandonați ai României. Privățune, dezvoltare cerebrală*, București: Editura Trei, p. 208–239.
17. Schmidt, A.J. (2001). *How Christianity Changed the World*, Michigan: Zondervan Publishing House.
18. Siegel, D.J. (1999). *The developing mind: Toward a neurobiology of interpersonal experience*. New York: Guilford Press.
19. Stănculescu, M.S., Grigoraș, V., Tesliuc E., Pop V. (2017) – *Romania: Children in Public Care*, Bucharest: Alpha MDN Printing House.
20. Pace, C.S., Zavattini, G.C. (2011). Adoption and attachment theory: The attachment models of adoptive mothers and the revision of attachment patterns of their late adopted children, *Child Care, Health and Development*, 37(1), p. 82–88.
21. Panescu, M.C., Sârbu, E.A. (2019). Psychosocial Factors and Bullying Victimization, *Revista de Asistență Socială*, 2019(1), p. 95–102.
22. Pelton, L.H. (2015). The continuing role of material factors in child maltreatment and placement, *Child Abuse & Neglect*, 41, p. 30–39. DOI:10.1016/j.chiabu.2014.08.001.
23. Poland, D., Groze, V. (1993). The effects of foster care on biological children in the home. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 10(2), 153–163, DOI:10.1007/BF00778785.
24. Popescu, A.L., Tutulan, R. (2017, 2 iunie). Genocidul copiilor: 771 de minori au murit în căminele-spital comuniste, *Gândul*. Disponibil la <http://shorturl.at/aqGM6>.
25. Popescu, R., Muntean A., Juffer, F. (2020) Adoption in Romania: Historical Perspectives and Recent Statistics, *Adoption Quarterly*, 23(1), p. 1–26, DOI: 10.1080/10926755.2019.1665602.
26. Pocotilă, A. (2010, 11 ianuarie). Misterul copiilor pierduți de Romania, *România Liberă*. Disponibil la <http://shorturl.at/bfDPR>.
27. Runcan, Remus, (2020a). Suicide in Adolescence: A Review of Literature, *Revista de Asistență Socială*, 2020(3), p. 109–120
28. Runcan, Remus (2020b). Alexithymia in Adolescents, *Revista Agora Psicho-Pragmatica*, 14(1), p. 24–34.
29. Runcan, Remus, Nadolu, Bogdan, (2020c). Social conditioning for the self-harm behaviour in adolescence, *Agora Psicho-Pragmatica*, 14(2), p. 14–35
30. Runcan, Remus, (2020d). Adolescent Substance Use, Misuse, and Abuse. *Agora Psicho-Pragmatica*, 14(2), p. 136–157.
31. Sârbu, E.A. (2014). Prevenirea conduitei autodistructive a adolescenților, prin regândirea mitului timpului de calitate petrecut cu familia, în Runcan, P., Runcan, R. (coord.), *Puterea de a fi altfel*, București: Editura Didactică și Pedagogică R.A.
32. Sârbu, E.A., Bunaciu, O.I., Mariș, D. (Ed.) (2014). *The Substance Use and Social Factors in Bucharest 2012–2013*, Cluj-Napoca: Risoprint.
33. Sârbu, E.A. (2017) *Conduita deliberat-autoagresivă. Abordări teoretice*, București: Editura Tritonic.
34. Twigg, R., Swan, T. (2007). Inside the foster family: What research tells us about the experience of foster carers' children. *Adoption & Fostering*, 31(4), p. 49–61, DOI:10.1177/030857590703100407.
35. Van IJzendoorn, M.H.; Juffer, F. (2006). Adoption as intervention. Meta-analytic evidence for massive catch-up and plasticity in physical, socioemotional, and cognitive development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47(12), p. 1228–1245, DOI:10.1111/j.1469–7610.2006.01675.x.